

ÇALIŞMA KÂĞIDI · IRISP/2026/004

18 Ağustos 2026

Ortak Algıyı Tanımlamak: Kavramsal Bir Çerçeve

Özet

Enstitünün çalışmalarının merkezindeki kavram — ortak algı — yaygın kullanılır, nadiren tanımlanır. Bu çalışma kâğıdı bir çalışma tanımı önerir: bir toplumsal grupta ortaklaşa taşınan, taşıyanlarınca tercih değil betimleme sayılan ve kanıtla karşılaştırılabilir olan, dünyanın bir durumuna ilişkin inanç.

Kâğıt, ortak algıyı komşu kavramlardan — görüş, tutum, değer ve duygudurum — ayırır ve bu ayrımın ölçüm için önemli olduğunu savunur: bir algı, bir görüşün olamayacağı biçimde yanlış olabilir ve algı ile kanıt arasındaki mesafe kendisi ölçülebilir bir niceliktir.

Bir çalışma kâğıdı olarak bu metin eleştiriye açılmak için yayımlanmıştır. Önerdiği tanım, gelen yanıtların ve enstitünün ilk ölçüm turunun ışığında gözden geçirilecektir.

1 · Çalışma tanımı

Enstitünün kullandığı anlamda ortak algı, üç koşulu karşılayan, dünyanın bir durumuna ilişkin inançtır. Ortaklaşa taşınır: bireylere özgü değil, bir toplumsal grupta ölçülebilir biçimde mevcuttur. Taşıyanlarının gözünde betimleyicidir: insanlar onu, işlerin nasıl olmasını istediklerine değil nasıl olduğuna dair bir ifade sayar. Ve yüzleştirilebilirdir: en azından ilkece, kanıt onunla ilişkilidir.

Her koşul bir iş görür. İlki, toplumsal olguyu özel inançtan ayırır ve inceleme birimini birey değil grup yapar. İkincisi, algıyı tercihten ayırır — ve algıların tercihlere yapılamayacak biçimde düzeltilebildiğini, direnebildiğini ya da istismar edilebildiğini açıklar. Üçüncüsü, algıyı dünyaya karşı ölçülebilir kılan koşuldur ve enstitünün programı bu koşula dayanır.

2 · Komşu kavramlar

Görüş en geniş komşudur: hiçbir kanıtın karara bağlayamayacağı tercih ve değerlendirmeleri de içerir. Tutum, duygusal bir yük ve eyleme yatkınlık ekler. Değer, kişinin neyi değerli saydığını; duygudurum, bir kamuoyunun dağınık havasını adlandırır. Ortak algı bunların hepsiyle birlikte yol alabilir — yükselen suç algısı bir korku tutumunu ve cezalandırıcı bir politika tercihini besleyebilir — ama bunların hiçbirisi değildir ve içlerinde kanıtlarla mesafesi ölçülebilen tek kavramdır.

3 · Ayrım ölçüm için neden önemli

Algıyı tercihten ayıramayan bir araç, göstergelerle karşılaştırılamayan bulgular ve kanıtlara karşı sorumlu tutulamayan bir kamusal tartışma üretir. Burada önerilen pratik sınama, düzeltme sınamasıdır: eldeki en iyi gösterge gösterildiğinde yanıtlayıcı, yanıtının doğru ya da yanlış çıktığını düşünecekse soru bir algıyı ölçmüştür; gösterge ona konu dışı görünecekse başka bir şeyi.

4 · Bu kâğıdın durumu

Bu bir çalışma kâğıdıdır: tanımı önerilmiştir, karara bağlanmamıştır. Eleştiri, enstitünün yazışma kanalından beklenir; tanım, ilk ölçüm turu onu pratiğe karşı sınadıktan sonra yeniden ele alınacaktır.

Önerilen atıf

IRISP (2026). Ortak Algıyı Tanımlamak: Kavramsal Bir Çerçeve. IRISP Çalışma kâğıdı.
<https://irisp.org/tr/yayinlar/defining-shared-perceptions/>

Bu yayın açık erişimlidir. IRISP'e atıf verilerek serbestçe paylaşılabilir ve çoğaltılabilir.